

Gerhard Pferschy (Fürstenfeld, 2. 2. 1930 – Gradec, 13. 1. 2025)

Na začetku letošnjega leta je v 94. letu umrl štajerski arhivar in zgodovinar Gerhard Pferschy. Spominjamo se ga kot raziskovalca štajerske preteklosti, organizatorja na področju deželnega zgodovinopisja in arhivistike, avtorja in urednika pomembnih publikacij, kuratorja odmevnih deželnih razstav ter človeka, ki si je prizadeval za mirno sožitje in sodelovanje s sosedi. V tem oziru je vzdrževal tudi prijateljske in delovne stike s slovenskimi zgodovinarji.

S svojimi raziskavami in objavami na področju zgodovine Štajerske, ki jo je obravnaval v njenih zgodovinskih in ne današnjih mejah, je pomembno prispeval tudi k poznavanju njenega slovenskega dela.

Gerhard Pferschy se je rodil v Fürstenfeldu, kjer je med in po drugi svetovni vojni obiskoval tudi gimnazijo, na kateri je, mimogrede, pred razpadom monarhije krajši čas poučeval tudi Ljudmil Hauptmann, eden najbolj pronicljivih slovenskih zgodovinarjev. Zgodovino, germanistiko in sociologijo je študiral na univerzi v Gradcu (1948–1954), na Inštitutu za avstrijske zgodovinske raziskave na Dunaju pa je opravil triletno izobraževanje iz arhivistike in pomožnih zgodovinskih ved (1956–1959) ter postal z zaključkom šolanja član tega prestižnega inštituta, na katerem je med letoma 1978 in 1995 tudi poučeval arhivistiko. V tej vlogi sem ga v času mojega študija na omenjenem inštitutu tudi sam spoznal in iz tega je zraslo dolgoletno, čeprav ne tudi neprekinjeno sodelovanje.

Pferschy je bil vso svojo poklicno kariero zaposlen v Štajerskem deželnem arhivu, v katerem je bil nato dolga leta direktor (1977–1995). Njegova velika zasluga je, da je dobila najpomembnejša štajerska arhivska ustanova v nekdanjem karmelitskem samostanu v središču Gradca nov dom, v katerem so bili pod eno streho združeni vsi njeni fondi. Dolga leta (1990–2016) je vodil tudi Zgodovinsko društvo za Štajersko in bil v tej vlogi (so)urednik najpomembnejše štajerske zgodovinopisne periodike – *Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark*. Od leta 1976 je bil tudi član Zgodovinske deželne komisije za Štajersko, edine takšne znanstvene (z)družbe v Avstriji, opisane tudi kot »Akademija pokrajinske

zgodovinske znanosti«, ki ji kot deželni ustanovi predseduje vsakokratni deželni glavar Štajerske. Od leta 2009 je bil Pferschy njen častni član, že leta 1992 pa je bil izvoljen za dopisnega člana Avstrijske akademije znanosti (v tuzemstvu).

Njegova obsežna bibliografija (dostopna na: <https://www.hlk.steiermark.at/cms/beitrag/11827954/97168304/>) razkriva, da se je posvečal arhivistiki, objavi virov, zgodovinskemu deželnoznanstvu, štajerski in avstrijski zgodovini ter družbeni zgodovini, kjer so ga še zlasti zanimale nižje družbene skupine kmetov, obrtnikov in delavcev v rudarstvu. Tu naj omenim le nekatera njegova večja dela, kot so objava četrte knjige štajerskega diplomatarija za leta 1260–1276 (*Urkundenbuch des Herzogthums Steiermark* 4, 1975), uredništvo zbornika o začetkih Štajerske pod Traungavci (*Das Werden der Steiermark. Die Zeit der Traungauer*, 1980); uredništvo četrte knjige zgodovine Štajerske, ki obravnava pozni srednji vek (*Die Steiermark im Spätmittelalter*, 2018), priprava deželnih razstav in uredništvo spremljajočih katalogov o kmetstvu na Štajerskem (*Der steirische Bauer. Leistung und Schicksal von der Steinzeit bis zur Gegenwart*, 1966), o povzdigu Štajerske v vojvodino (*800 Jahre Land Steiermark*, 1980) ter o Štajerski kot obmejni pokrajini in njeni povezovalni in obrambni vlogi (*Die Steiermark. Brücke und Bollwerk*, 1986). V teh in drugih delih, kot sta na primer razpravi o Siegfriedu iz Mahrenberga/Radelj in Janezu Puhu (Johannes Puch), se je dotikal tudi vsebin iz slovenskega dela nekdanje zgodovinske Štajerske. Pferschy je bil kot pobudnik in urednik tudi najbolj zaslužen, da je izšel leta 2008 pri graški založbi Leykam obsežen pregled celotne slovenske zgodovine v nemščini, ki so ga napisali Vasko Simoniti, Peter Vodopivec in podpisani (*Slowenische Geschichte. Gesellschaft – Politik – Kultur*). Še zlasti redne stike s slovenskimi zgodovinarji in zgodovinarikami pa je Pferschy imel v okviru Mednarodnega kulturnozgodovinskega simpozija Modinci (Mogersdorf), ki povezuje od leta 1969 zgodovinarje iz Štajerske, Slovenije, Hrvaške in Madžarske. Pferschy je z referatom na »Modincih« prvič sodeloval leta 1973 na srečanju v Mariboru. Od leta 1978 je najprej skupaj s Ferdinom Hauptmannom, takratnim profesorjem zgodovine jugovzhodne Evrope na univerzi v Gradcu, in od leta 1987 sam zastopal Štajersko v organizacijskem komiteju »Modincev« in tudi pripravil več simpozijev.

Peter Štih